

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
КЗО «Навчально-реабілітаційний
центр «Горлиця» ДОР»
протокол від 28 серпня 2025 р. № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ
КЗО «Навчально-реабілітаційний
центр «Горлиця» ДОР»
від 01 вересня 2025 р. № 154-ар

Світлана ЛЕБІДЬ

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ НАСИЛЬСТВУ
ТА ЖОРСТКОМУ ПОВОДЖЕНЮ З ДІТЬМИ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ
„НАВЧАЛЬНО -РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР „ГОРЛИЦЯ”
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ”
(нова редакція)**

Дніпро
2025

1. Загальні положення

1.1. Положення про запобігання та протидію насильству і жорстокому поводженню з дітьми (далі – Положення) регулює питання забезпечення функціонування ефективної системи унеможливлення будь-якого виду насильства та жорстокого поводження з дітьми, створення середовища, вільного від насильства та жорстокого поводження з дитиною, запровадження системи інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства та жорстокого поводження з дітьми, забезпечення оперативного їх розгляду та реагування на них в комунальному закладі освіти «Навчально-реабілітаційний центр «Горлиця» Дніпропетровської обласної ради» (далі – Заклад) та розроблене з метою запровадження порядку дій, спрямованих на унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;

формування у працівників суб'єкта роботи з дітьми відповідального ставлення до недопущення насильства та жорстокого поводження з дітьми; поширення культури нульової толерантності до насильства та жорстокого поводження з дітьми.

1.2. Положення розроблено на основі Законів України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про охорону дитинства», постанов Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статті»; від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах», від 28.07.2021 № 775, «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»; від 28.12.2019 № 1646, «Про деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» від 03.02.2020 №111/34394 та з урахуванням змісту Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 658 від 04.06.2025

1.3 Основною метою протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми є забезпечення психологічного, фізичного та соціального благополуччя всіх дітей, формування у них негативного ставлення до насильства, а також підвищення ефективності освітнього процесу шляхом захисту дитини та створення безпечного середовища.

1.4. Терміни, використані в цьому Положенні, вживаються у таких значеннях:

кривдник - особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі;

дитина-кривдник - особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі;

дитина, яка постраждала від домашнього насильства (далі - постраждала дитина), - особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства;

безпечне освітнє середовище - сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин;

жорстоке поводження з дитиною – будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини;

насильство – це будь-які навмисні дії одної людини по відношенню до іншої, які порушують її конституційні права й свободи і наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

економічне насильство - форма насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

психологічне насильство - форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

сексуальне насильство - форма насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення

проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

фізичне насильство - форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру;

булінг (цькування) - тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника освітнього процесу та яке порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків;

керівник суб'єкта роботи з дітьми – директор Закладу;

працівники суб'єкта роботи з дітьми – педагогічні працівники.

1.5. Дане Положення, план заходів, спрямованих на запобігання та протидію домашньому насильству, булінгу (цькуванню); порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування); контактну інформацію про уповноважену особу Закладу з питань запобігання насильству та контактні номери телефонів для анонімного звернення розміщено на сайті Закладу

2. Завдання Закладу щодо захисту від різних форм насильства та жорстокого поводження

2.1. З метою унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми у Зкладі забезпечується впровадження наступних заходів та виконання завдань:

2.1.1 Превентивні заходи:

затвердження Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми;

затвердження форми первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини згідно з додатком 1 Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми (далі – Типової програми);

затвердження форми реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки) згідно з додатком 2 Типової програми;

затвердження форми анкети анонімного опитування для дітей згідно з додатком 3 Типової програми;

інформування дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників Закладу з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми.

2.1.2. Заходи із виявлення та реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми:

організація доступних та безпечних способів повідомлення про випадки насильства та жорстокого поводження з дитиною;

оперативне реагування за результатами розгляду заяв (скарг, повідомлень) про випадки насильства або жорстокого поводження з дітьми у Закладі.

2.1.3. Заходи з навчання та підвищення обізнаності унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми:

організація інформаційних стендів, проведення занять для дітей (пояснення прав дитини, способів захисту);

організація проведення навчання педагогічних працівників з питань захисту прав дитини;

залучення батьків, інших законних представників дитини (проведення батьківських зборів, розповсюдження інформаційних матеріалів).

2.1.4. Заходи з моніторингу та оцінки дотримання положення та виконання Типової програми:

самоперевірки (оцінка ефективності заходів, виявлення проблемних аспектів);

збір інформації для зворотного зв'язку (анкетування дітей, батьків, персоналу);

аналіз інцидентів (вивчення випадків насильства для запобігання повторенню).

2.1.5. Заходи з інформування

розміщення у доступних місцях для дітей та батьків, інших законних представників інформаційних матеріалів (плакатів, брошур із контактами служб допомоги, контактних номерів телефонів для анонімного звернення), що передбачає такі напрями (теми):

розпізнавання фізичного, психологічного, економічного та сексуального насильства;

методи профілактики булінгу серед дітей;

надання першої психологічної допомоги дітям, які постраждали від насильства та жорстокого поводження з дітьми;

порядок дій у разі виявлення випадків насильства або підозри щодо їх наявності;

дотримання правових норм щодо захисту дітей від насильства;

алгоритм взаємодії з уповноваженими підрозділами органів Національної поліції та службою у справах дітей у разі виявлення фактів та ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною.

Інформування здійснюється шляхом:

проведення інформаційних заходів, тематичних тижнів і конкурсів, присвячених питанням унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;

проведення ігор та рольових прав, які моделюють реальні ситуації та допомагають дітям дізнатися про способи захисту порушених прав;

співпраці педагогічних працівників з психологами та соціальними працівниками для проведення групових та індивідуальних занять щодо запобігання насильству;

організації зустрічей із фахівцями, які можуть поділитися досвідом і порадами щодо запобігання насильству (працівники уповноваженого підрозділу органу Національної поліції, юристи, соціальні працівники);

використання мультимедійних матеріалів (відеороликів, презентацій, інтерактивних платформ) для інформування дітей у цікавій та доступній формі щодо неприпустимості насильства та жорстокого поводження.

3. Права та обов'язки суб'єктів роботи з дітьми та учасників освітнього процесу

3.1. Директор Закладу:

затверджує Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми;

забезпечує оприлюднення Положення та ознайомлення з ним працівників Закладу до початку їх роботи з дітьми, але у строк, що не перевищує п'яти робочих днів із дня початку роботи працівника;

здійснює контроль за дотриманням та виконанням Положення,

забезпечує виявлення поведінки дітей, працівників суб'єкта роботи з дітьми та молоддю, яка потенційно може призводити до насильства та жорстокого поводження;

розглядає усні та письмові повідомлення про факти вчинення насильства протягом однієї доби з дня надходження;

невідкладно повідомляє батьків, інших законних представників дитини, уповноваженому підрозділу органу Національної поліції та службі у справах дітей у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною;

сприяє проходженню особами, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідками або постраждали від насильства або жорстокого поводження, відповідної програми для таких осіб;

забезпечує проведення навчань, тренінгів, профілактичних заходів для дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників Закладу з питань запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми;

взаємодіє із службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами освіти, охорони здоров'я та іншими уповноваженими органами для оперативного реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми;

у разі потреби може визначати відповідальну особу відповідальну за здійснення заходів щодо унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;

проводить під час працевлаштування опитування працівників, які матимуть безпосередній або опосередкований контакт з дітьми, на предмет виявлення можливої схильності особи до агресії, насильницької поведінки, жорстокого поводження з дітьми. Результати опитування фіксуються у протоколі опитування з

питань запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми кандидата на відповідну педагогічну посаду.

3.2. Педагогічні працівники

3.2.1. Мають право на:

захист професійної честі і гідності;

працю у безпечному та здоровому освітньому середовищі;

захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

3.2.2.Зобов'язані:

вживати заходів щодо захисту здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти;

у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною: вжити невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поводження з дитиною; надати у разі потреби домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги та звернутися до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції; повідомити директора Закладу та одного з батьків або інших законних представників дитини, яка вчинила насильство або жорстоке поводження, та дитини, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження, про виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною.

3.3. Здобувачі освіти

3.3.1.Мають право на:

безпечні та нешкідливі умови навчання

проходження відповідної програми для осіб, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поводження;

захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди їх здоров'ю.

3.3.2. Зобов'язані:

поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;

не вчиняти будь-яких дій, які містять ознаки насильства або жорстокого поводження стосовно учасників освітнього процесу;

повідомляти адміністрацію Закладу про факти насильства або жорстокого поводження відносно себе, а також стосовно інших учасників освітнього процесу.

3.4. Батьки здобувачів освіти:

3.4.1.Мають право на:

захист відповідно до законодавства прав та законних інтересів здобувачів освіти від усіх проявів насильства;

звертатися до адміністрації Закладу (у разі вчинення жорстокого поводження з їх дитиною) в усній та/або письмовій формі та вимагати невідкладного (протягом однієї доби з моменту надходження) реагування на такі випадки;

отримання інформації щодо порядку та умов проходження їхньою дитиною, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження, відповідних програм для таких осіб.

3.4.2.Зобов'язані:

виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів учасників освітнього процесу;

поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини

формувати у дитини культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами, представниками різних політичних і релігійних поглядів та культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;

настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та уникнення будь-яких проявів насильства та жорстокого поводження з людьми;

не застосовувати до дитини фізичні покарання, а також інші види покарань, які принижують людську гідність дитини;

не вчиняти по відношенню до дитини жодних проявів насильства

4. Подання повідомлень про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми

4.1. Подання повідомлень про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми у Закладі здійснюється шляхом:

інформування дітей та їх батьків або інших законних представників дитини, працівників Закладу про їх обов'язок повідомити про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми з наданням інформації про шляхи інформування про такі випадки;

забезпечення функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства (телефонний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо), зокрема анонімно за бажанням особи, яка залишила повідомлення.

4.2. Відповідальна особа для здійснення заходів щодо унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми реєструє повідомлення, що надійшло, в журналі обліку (у паперовій та/або електронній формі) та забезпечує його підготовку до розгляду.

4.3. Директор Закладу розглядає повідомлення протягом однієї доби з дня його надходження, а у випадку виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє про це

батькам або іншим законним представникам дитини (крім випадків, коли батьки або інші законні представники дитини є кривдниками дитини), письмово повідомляє уповноваженому підрозділу органу Національної поліції та службі у справах дітей, а також вживає заходів відповідно до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585 “Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах”.

5. Відповідальність осіб, причетних до насильства та /або жорстокого поводження з дітьми

5.1. Особи, винні у порушенні вимог законодавства з питань запобігання та протидії насильству несуть кримінальну, адміністративну або цивільно-правову відповідальність відповідно до вимог чинного законодавства України.

5.2. Директор Закладу за неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми або за приховування таких випадків від батьків або інших законних представників дитини несе відповідальність відповідно до вимог чинного законодавства України.

6. Прикінцеві положення.

6.1. Дане Положення затверджується наказом директора Закладу та є обов’язковими до виконання усіма учасниками освітнього процесу.

6.2. Учасники освітнього процесу мають бути ознайомлені зі змістом Положення про запобігання і протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в Закладі.

6.3. Зміни та доповнення до даного Положення вносяться з урахуванням змін, внесених до чинного законодавства України

6.4. Положення діє до моменту затвердження нового.

ТИПОВА ФОРМА
первинного повідомлення про підозру
на випадок насильства щодо дитини

(найменування закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку, молодіжних центрів, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, інших громадських об'єднань, що є суб'єктами молодіжної роботи, які контактують з дітьми)

Дата події або виявлення: _____ 20__ р.

1. Інформація про дитину:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

вік дитини: _____

соціальний статус (за потреби):

дитина з інвалідністю;

дитина-сирота;

дитина, позбавлена батьківського піклування;

інше: _____

2. Інформація про особу, яка повідомляє:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

найменування посади: _____

контактний номер телефону: _____

Опис ситуації: _____

(вказати максимально докладно, що сталося, коли, де, хто був присутній)

3. Інформація про ознаки насильства/поведінку дитини:

тілесні ушкодження;

страх, уникання контакту;

розповіді про образи/тиск;

інше: _____.

4. Інформація про вжиті заходи (на момент заповнення):

поінформовано відповідальну особу закладу;

поінформовано батьків/інших законних представників;

поінформовано службу у справах дітей;

поінформовано уповноважений підрозділ органів Національної поліції;

інше: _____.

(підпис особи, яка заповнює
первинне повідомлення)

(дата)

ТИПОВА ФОРМА
реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки)

Порядковий номер	Інформація про спосіб отримання повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини (звернення (повідомлення): усне/письмове)	Прізвище, ім'я дитини	Тип ситуації	Заходи реагування	Результат	Підпис відповідальної особи

*Зазначається факт про фізичне/психологічне насильство/булінг/спробу втечі/інше.

**Зазначається, чи поінформовано органи, надано допомогу, припинено контакт тощо.

ТИПОВА АНКЕТА
анонімного опитування для дітей*

1. Чи почувався (почувалася) ти в безпеці під час перебування у закладі?

так, завжди;

інколи;

ні.

2. Як до тебе ставилися дорослі?

з повагою;

байдуже;

іноді грубо або несправедливо.

3. Чи були випадки, коли хтось із працівників (закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку, молодіжних центрів, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, інших громадських об'єднань, що є суб'єктами молодіжної роботи, які контактують з дітьми), інших залучених фахівців або дітей тебе лякав, ображав або погрожував?

так;

ні.

4. Чи знаєш ти, до кого можна звернутися за допомогою?

так;

ні.

5. Що б ти хотів (хотіла) покращити для того, щоб було безпечніше?

(відкрите поле)

* Анкета заповнюється дітьми у доступному форматі.

ПРОТОКОЛ ОПИТУВАННЯ**з питань запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми**

кандидата на посаду _____

1. Загальні відомості

Дата проведення опитування: _____

ПІБ кандидата: _____

Посада (професія): _____

Характер контакту з дітьми: безпосередній опосередкований

Досвід роботи з дітьми з ООП (за наявності): _____

2. Підстава для проведення опитування

Опитування проведено з метою забезпечення безпечного освітнього середовища, дотримання принципів захисту прав дитини та запобігання будь-яким формам насильства і жорстокого поводження з дітьми у спеціальному закладі освіти.

3. Відповідальна особа

4. Ситуаційні запитання та фіксація відповідей**Запитання 1.**

Як Ви розумієте поняття «насильство» та «жорстоке поводження з дитиною», з урахуванням особливостей дітей з ООП?

_____**Запитання 2.**

Ситуація: дитина з ООП демонструє небажану поведінку (агресія, самоагресія, емоційний зрив, відмова від діяльності).

Опишіть Ваші дії.

_____**Запитання 3.**

Чи вважаєте Ви допустимими фізичні або психологічні покарання у роботі з дітьми?

Запитання 4.

Ситуація: Ви стали свідком некоректного, принизливого або агресивного ставлення працівника до дитини.

Ваші дії?

Запитання 5.

Як Ви дієте у стані сильного емоційного напруження або стресу під час роботи?

Запитання 6.

Як Ви розумієте принцип нульової толерантності до насильства у спеціальному закладі освіти?

5. Узагальнений висновок

За результатами опитування кандидат:

- усвідомлює відповідальність за безпеку та благополуччя дитини
- приймає принципи ненасильницької взаємодії
- володіє (або готовий/готова опанувати) навички саморегуляції
- не виявляє ознак схильності до агресивної поведінки

Висновок:

- рекомендовано до роботи
- рекомендовано за умови проходження додаткового навчання / супроводу
- не рекомендовано до роботи з дітьми

Відповідальна особа _____ / _____ /

З протоколом ознайомлений(а): _____ / _____ /